

Institut de Dret privat europeu i comparat
de la Universitat de Girona (ed.)

Contractes, responsabilitat extracontractual i altres fonts d'obligacions al Codi Civil de Catalunya

Materials de les Setzenes
Jornades de Dret català a Tossa

Tossa de Mar, 23 i 24 de setembre de 2010

Contractes, responsabilitat extracontractual i altres fonts d'obligacions al Codi Civil de Catalunya

(Materials de les Setzenes Jornades de Dret Català a Tossa)

CONTRACTES, RESPONSABILITAT EXTRA CONTRACTUAL
I ALTRES FONTS D'OBLIGACIONS
AL CODI CIVIL DE CATALUNYA

MATERIALS DE LES SETZENES JORNADES
DE DRET CATALÀ A TOSSA

INSTITUT DE DRET PRIVAT EUROPEU I COMPARAT
DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA
(ed.)

Girona 2012

Dades CIP recomanades per la Biblioteca de la UdG

CIP 347(4671)(063) JOR

Jornades de Dret Català a Tossa (16es : 2010 : Tossa de Mar, Catalunya)

Contractes, responsabilitat extracontractual i altres fonts d'obligacions al Codi Civil de Catalunya : materials de les Setzenes Jornades de Dret Català a Tossa / Institut de dret privat europeu i comparat de la Universitat de Girona (ed.). - Girona : Documenta Universitaria, 2012. -- 556 p. ; 23,5cm
ISBN 978-84-9984-141-0

I. Universitat de Girona. Institut de Dret privat europeu i comparat 1. Responsabilitat (Dret) -- Catalunya - Congressos 2. Obligacions (Dret) -- Catalunya - Congressos 3. Contractes - Catalunya - Congressos 4. Dret civil -- Legislació -- Catalunya - Congressos

CIP 347(4671)(063) JOR

Reservats tots els drets. El contingut d'aquesta obra està protegit per la Llei, que estableix penes de presó i/o multes, a més de les corresponents indemnitzacions per danys i perjudicis per a aquells que reproduïssin, plaguessin, distribuïssin o comunicuessin públicament, en la seva totalitat o en part, una obra literària, artística o científica, o la seva transformació, interpretació o execució artística fixada en qualsevol mena de suport o comunicada a través de qualsevol mitjà, sense la preceptiva autorització.

© els autors

© Institut de Dret privat europeu i comparat de la Universitat de Girona

©DOCUMENTA UNIVERSITARIA®

www.documentauniversitaria.com

info@documentauniversitaria.com

Primera edició

ISBN: 978-84-9984-141-0

D.L.: GI-747-2012

Imprès a Catalunya
Girona, abril de 2012

Les Setzenes Jornades han estat organitzades per l'Àrea de Dret Civil de la Universitat de Girona, en col·laboració amb l'Ajuntament de Tossa de Mar i el suport de:

Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia

Universitat de Girona

Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

Deganat autonòmic dels Registradors de la Propietat i Mercantils de Catalunya

Col·legi de Notaris de Catalunya

Facultat de Dret UB (Deganat)

Facultat de Dret UdG (Deganat)

Col·legi d'Advocats de Barcelona

Col·legi d'Advocats de Girona

Col·legi d'Advocats de Terrassa

Nota dels editors: L'edició dels treballs inclosos en aquesta publicació s'ha finalitzat el dia 20 de setembre de 2011.

SUMARI

PRIMERA PONÈNCIA EL DESPLEGAMENT DEL LLIBRE SISÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA

Presentació general.....	15
MIQUEL MARTÍN-CASALS	
El punt de vista dels registradors sobre la futura regulació de les obligacions i els contractes al Codi Civil de Catalunya	25
ANTONI GINER GARGALLO	
La perspectiva notarial sobre el Llibre sisè del Codi Civil de Catalunya	33
JOAN CARLES OLLÉ FAVARÓ	
El sector assegurador i la responsabilitat extracontractual al futur llibre sisè	37
CRISTINA TURMO RODRÍGUEZ	
L'advocacia catalana davant la codificació del Dret català d'obligacions i contractes.....	47
PEDRO L. YÚFERA SALES	
La contractació que afecta els consumidors al futur Llibre sisè.....	57
JORDI ANGUERA CAMÓS	

SEGONA PONÈNCIA EL CONTRACTE DE COMPRA-VENDA

Antecedents i perspectives de la regulació de la compra-venda.....	61
ANTONI MIRAMBELL ABANCÓ	
Línies generals de la proposta de regulació de la compra-venda en el marc de la modernització del Dret privat europeu de contractes	75
ANTONI VAQUER ALOY	
La compra-venda immobiliària: en especial, el pacte de reserva de domini i la condició resolutòria	121
ANTONIO CUMELLA GAMINDE	
Aspectes pràctics de la proposta de regulació de la compra-venda.....	141
FRANCESC TORRENT CUFÍ	
Contractació amb consumidors i vendes especials.....	165
MARILÓ GRAMUNT FOMBUENA	

TERCERA PONÈNCIA EL CONTRACTE DE SERVEIS

Configuració i tipologia dels contractes de serveis: una proposta per a Catalunya des del marc europeu	183
ESTHER ARROYO AMAYUELAS	
Vicissituds en la prestació de serveis: deures de cooperació, instruccions i modificacions del contracte	227
JOSEP FERRER I RIBA	
Què esperem d'una nova regulació de serveis?	239
YAGO CUESTA CIVÍS	

QUARTA PONÈNCIA LA RESPONSABILITAT EXTRA CONTRACTUAL

Principis per a una proposta de regulació de la responsabilitat extracontractual al Codi Civil de Catalunya	249
MIQUEL MARTÍN-CASALS	
Criteris per a una regulació de la responsabilitat de l'empresari al Llibre VI del CCCat... 303	
JOSEP SOLÉ FELIU	
Aspectes rellevants per a l'assegurança d'una futura regulació catalana de la responsabilitat civil	347
JOSÉ MARÍA MAYOR CIVIT	

CINQUENA PONÈNCIA ALTRES FONTS D'OBLIGACIONS

Les altres fonts d'obligacions al llibre sisè, en especial, l'enriquiment injustificat	357
FERRAN BADOSA COLL	
La gestión oficiosa de negocios ajenos como fuente de obligaciones: el fundamento de las obligaciones del gestor y del "dueño" o titular del asunto gestionado.....	423
JUANA MARCO MOLINA	

COMUNICACIONS

L'acció d'enriquiment injustificat per intromissió en Dret d'altri: naturalesa, contingut i substantivitat jurídica pròpia en el Dret privat espanyol i en el Marc Comú de Referència (PEL Unj Enr.)	457
CARLES VENDRELL CERVANTES	
El mal samarità. L'absorció dels beneficis obtinguts amb la causació de danys	503
MIQUEL MARTÍN-CASALS, ALBERT RUDA GONZÁLEZ	

ASPECTES RELLEVANTS PER A L'ASSEGURANÇA D'UNA FUTURA REGULACIÓ CATALANA DE LA RESPONSABILITAT CIVIL

JOSÉ MARÍA MAYOR CIVIT

ADVOCAT.

PROFESSOR ASSOCIAT DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA.
VICEPRESIDENT DE SEAIDA CATALUNYA.

SUMARI I. INTRODUCCIÓ. II PRINCIPIS QUE PODRIEN SER ASSUMITS PEL SECTOR ASSEGUADOR SENSE GRANS PROBLEMES. III. PRINCIPIS QUE PODRIEN SER ASSUMITS AMB ALGUNA MODIFICACIÓ O UN ALTRE REDACTAT. IV. PRINCIPIS QUE NO PODEN SER ASSUMITS PEL SECTOR.

I. INTRODUCCIÓ

La Ponència l'he preparat analitzant els denominats "Principis de Dret Europeu de la RC", els quals han estat sistematitzats i tractats pel European Group on Tort Law.

Encara que alguns d'aquests principis els apliquen diàriament els Tribunals dels països europeus, inclosa Espanya, en la meua Ponència intentaré analitzar breument quins d'ells, en cas d'incorporar una part dels mateixos al Llibre Sisè del CC de Catalunya, podrien ser assumits amb major facilitat pel sector assegurador i uns altres l'assumpció del qual seria més difícil.

II. PRINCIPIS QUE PODRIEN SER ASSUMITS PEL SECTOR ASSEGUADOR

Els principis que podrien ser assumits pel sector assegurador sense grans problemes serien els següents:

- A. La norma fonamental de responsabilitat de l'1:101 es pot assumir tenint en compte les causes d'exoneració a, p. ex., la pràctica d'esports d'alt risc (p. ex., rafting, parapent,...) que com a tals quedarien exclosos de qualsevol pòlissa de RC.

- B. Quant al dany rescabable del 2:101, la terminologia “dany corporal”, “patrimonial” i “extramatrimonial”, sembla més conforme que “material” o “immaterial”, però això ho deixem en mans del legislador català.
- C. La legitimitat i prova del dany (2:103 i 2:105).
- D. Tots els relatius a la relació de causalitat, és a dir, del 3:101 al 3:201 i el 3:103 “Causes alternatives”.
Però aquesta acceptació es fa sota la següent conditio sine qua non: la determinació de l'autoria i de les quotes de responsabilitat en la causació del dany (si existeixen diversos causants), és quelcom valoratiu pel Tribunal i aquest ha de disposar d'una llibertat gairebé “omnímoda” per decidir el que cregui oportú davant un cas concret.
- E. El 4:101 (Culpa) i 4:102 (Estàndard de conducta exigible).
En nombroses ocasions els Tribunals ja estan tenint en compte l'estàndard de conducta exigible.
- F. El 6:101. Responsabilitat pels menors o discapacitats psíquics.
És una translació del que es disposa en l'art. 1903 CC espanyol, quant a la “diligència del bon pare de família”.
- G. El 7:101, relatiu a les causes que justifiquen l'exoneració.
- H. El 8:101 relatiu a la conducta o activitat concurrent de la víctima.
- I. Quant a “rems”, 10:101 a 10:202. En particular, 10:102. “Suma global o renda periòdica”.
El propi art. 1 LCS¹ ho autoritza: “... l'assegurador s'obliga .../... “a indemnitzar .../... el dany produït a l'assegurat o a satisfer un capital, una renda o altres prestacions convingudes”.
El 10:103. “Beneficis obtinguts mitjançant l'esdeveniment nociu”, Constituiria una manifestació (com a límit a la indemnització) del que afirma la primera línia de l'art. 26 LCS².

III. PRINCIPIS QUE PODRIEN SER ASSUMITS AMB ALGUNA MODIFICACIÓ O UN ALTRE REDACTAT

- A. 2:102. “Interessos protegits”.
Les “relacions contractuals” (punt 4) per definició no podrien quedar cobertes per la pòlissa de RC (extracontractual) per procedir

¹ LCS: Llei 50/1980, de 8 d'octubre, del Contracte d'Assegurança.

² L'art. 26 LCS, primera línia, afirma: “L'assegurança no pot ser objecte d'enriquiment injust per l'assegurat”.

de la responsabilitat emanada de l'art. 1101 CC espanyol, encara que podria estudiar-se la possibilitat de cobrir el dany procedent d'una relació contractual mitjançant l'assegurança de caució regulada a l'art. 68 LCS, sempre que la indemnització (dany) es produeixi per culpa d'un incompliment.

El punt 5 fa referència a una protecció més àmplia en cas de lesió dolosa, però això no afecta a l'assegurador perquè, per definició, els danys causats dolosa-ment mai poden ser assumits per cap assegurança³.

B. 2:104. “Despeses preventives”.

Atès que l'article no s'està referint a despeses de salvament o per “minorar les conseqüències del sinistre” (art. 17 LCS), podria modificar-se el redactat en el següent sentit: “Les despeses realitzades pel perjudicat per evitar un dany que amenaça produir-se de forma imminent constitueixen un dany rescabable en la mesura en què hagin estat raonables”⁴.

D'alguna forma, a manera de reflexió teòrica, això podria relacionar-se amb l'obligació del prenedor o assegurat de comunicar a l'assegurador “en el decurs del contracte” les circumstàncies que agreugin el risc (art. 11 LCS).

C. 4:103. “Deure de protegir als altres de danys”.

Sembla una redundància i una obvietat dir “si així s'estableix legalment”.

D. 6:102. “Responsabilitat pels auxiliars”.

Entenem acceptable i correcte separar l'àmbit de responsabilitat entre el contractista independent (que treballa per un comitent) i l'auxiliar.

E. 7:102. “Causes d'exoneració en casos de responsabilitat objectiva”.

És important destacar el següent:

1. A tenor del que es dirà en aquest treball en parlar de la solidaritat (arts. 9:101 i 9:102), hauria d'eliminar-se el n° 3 de l'art. 7:102.

³ L'art. 19 LCS afirma el següent: “L'assegurador estarà obligat al pagament de la prestació, excepte en el supòsit de que el sinistre hagi sigut causat per mala fe de l'assegurat”.

⁴ L'art. 2, epígraf 14, de la Llei 26/2007, de Resp Mediambiental contempla aquesta possibilitat i defineix la “Mida Preventiva” o “Mida de Prevenció” com aquella adoptada com resposta a un esdeveniment, un succés, un acte o una omissió que hagi suposat una amenaça imminent de dany mediambiental, a l'objecte d'impedir-ne la producció o reduir-ne els danys al màxim. Existeix un altre cas en el que es cobreixen les despeses preventives en la RC de producte i es refereix a les despeses de retirada del producte defectuós.

2. Pel que s'afirmarà més endavant respecte a la responsabilitat objectiva, pot deixar-se la resta del present article però eliminant la paraula "objectiva".
- F. 10:203. "Pèrdua, destrucció i dany de coses".
Podria acceptar-se però matisant a quin valor es refereix, perquè en el Dret d'Assegurances podem trobar-nos amb diferents "valors" i tots ells són diferents: valor inicial, successiu, final, residual, rescabable convingut (o estimat), de mercat (o real), de nou, venal.
- G. 10:301. "Dany no patrimonial".
Entenem que pot acceptar-se, però detallant qui són les persones "reunides" ("allegadas") que cita el (3).

IV. PRINCIPIS QUE VEIEM MOLT DIFÍCIL QUE PUGUIN SER ASSUMITS PEL SECTOR

- A. 4:201. "Inversió de la càrrega de la prova".
La inversió de la càrrega de la prova està molt relacionada amb els arts. 5:101 i 5:102, és a dir, la responsabilitat objectiva⁵ i, ja que estem en desacord amb tots dos i, en molts casos els Tribunals ja està aplicant la inversió de la càrrega de la prova, en la pràctica no veiem factible que s'inclouï en un CC.
- B. 4:202. "Responsabilitat de l'empresa".
Si les empreses a Espanya disposen d'una RC patronal i a més existeix una legislació protectora de consumidors i usuaris "que imposa un sistema de responsabilitat quasi objectiva" pels defectes d'aquests productes (art. 128 i ss RD Leg. 1/2007), no veiem necessari aquest art. 4:202.
- C. 5:101 i 5:102, relatiu tots dos a la responsabilitat objectiva.
Els arts 5:101 i 5:102 no podran ser assumits pel sector assegurador ja que la seva redacció suposa ampliar de forma gairebé il·limitada, els casos de responsabilitat objectiva.
A diferència de la denominada responsabilitat per culpa (en la qual la càrrega de la prova correspon al perjudicat), la responsabilitat objectiva es fonamenta en dues raons, (ambdues tenen en comú l'activitat desenvolupada):

⁵ Com s'esmentarà més endavant al comentar els articles 5:101 i 5:102, a més de per obra de la Llei, la responsabilitat objectiva pot néixer com fruit d'una decisió judicial.

- a) Perquè una norma legal la imposa, independentment que el causant hi hagi, o no, incorregut en culpa, és a dir, el legislador vol que un tipus de responsabilitat sigui objectiva, ho declara en una Llei⁶, però no existeix de forma general per a tots els casos.
- b) Perquè en alguns casos excepcionals així ho ha declarat el TS, (p. ex., alguns dels casos que recull el Capítol 5 dels “Principios ...”).

Si bé és cert que per a la fixació d'una indemnització és, en principi, indiferent que la responsabilitat del causant del dany es base en la culpa o que sigui objectiva, no és menys cert que en el primer cas (culpa) l'assegurador té majors possibilitats de defensa.

Admetre l'analogia com a criteri per declarar supòsits de responsabilitat objectiva (art. 5:102 (2), en la nostra opinió, igual que en la resta d'articles del Capítol 5º, no s'acceptaria.

Respecte a l'analogia, en l'obra “Principios ...”⁷ s'afirma: “només alguns ordenaments admeten tal ampliació dels casos subjectes a responsabilitat objectiva”⁸.

En l'obra “Principios ...”⁹ s'explica amb claredat que regular la responsabilitat objectiva no té lloc en cap Codi d'Europa, excepte en l'esborrany del Codi suís i del austríac, així mateix, pot aconseguir-se una indemnització amb major facilitat que en base a la responsabilitat per culpa ordinària, i, finalment, per la seva pròpia naturalesa, una clàusula general tendeix a permetre la responsabilitat objectiva en més casos que els que vénen regulats en peces concretes de legislació, que se centren en tipus de riscos específics.

Per tot això no veiem assumibles en cap cas els arts. 5:101 i 5:102.

⁶ Exemples: 1. RC Automòbil, (Reial Decret Legislatiu 8/2004, Llei sobre RC i assegurança en la circulació de vehicles a motor, modificat per la Llei 21/2007. 2. Danys que provenen de la navegació aèria (Llei 48/1960). 3. Danys derivats de l'energia nuclear (Llei 25/1964). 4. Danys causats per animals (art. 1905 CC), 5. Responsabilitat per coses que es tirin o caiguin des d'una casa (art. 1910 CC). 6. Danys causats per la caça (Ley 1/1970). 7. Responsabilitat dels prestadors de serveis de la societat de la informació (Llei 34/2002). 8. El RD Legislatiu 1/2007, que aprova la Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris, imposa un règim de responsabilitat *quasi objectiva* perquè el seu art. 140 recull sis casos de (possible) exoneració.

⁷ Miquel MARTÍN CASALS, “Principios de Derecho Europeo de la Responsabilidad Civil”. European Group on Tort Law. Traducció a càrrec de la Red Española de Derecho Privado Europeo y Comparado (REDPEC). Coordinada pel Dr. Miquel Martín Casals. Ed. Thomson-Aranzadi. Navarra. 2008, a la pàg. 155 afirma: “només alguns ordenaments admeten tal ampliació dels casos subjectes a responsabilitat objectiva”.

⁸ MARTÍN, op. cit., pàg. 155.

⁹ MARTÍN, op. cit., pàgs. 52, 143 i 147.

- D. 9:101 i 9:102, relatiu a la solidaritat si existeix una pluralitat de “causants del dany”.

En matèria de responsabilitat extracontractual de diverses persones per un mateix dany coexisteixen, en el Dret Comparat, dues grans solucions:

- a) La que preveu la solidaritat entre els responsables del dany¹⁰.
- b) La que opta per la distribució de responsabilitats entre els causants: CC Francès i CC espanyol.

Entenem que en el cas de que concorri una pluralitat de causants del dany, no pot acceptar-se la presumpció de solidaritat i aquesta presumpció serà difícilment assumible pel sector assegurador espanyol, perquè implica un gir de 180° respecte a la situació actual i podria resultar molt perjudicial per al mateix.

A manera de reflexió direm que algun autor ha arribat a afirmar que “... en el Dret espanyol de danys/..., s’abusa de la responsabilitat solidària”¹¹.

Si en la producció d’un dany existeixen diversos causants, la solidaritat només haurà de produir-se (com fins ara) si concorre alguna de les dues circumstàncies:

- a) la imposa una norma legal¹².

¹⁰ Codi Civil Alemany (§ 840,1 BGB i § 426,1 BGB). Codi Suís d’Obligacions (Art. 50,1). CC italià (art. 2055). CC portuguès (art. 497) i CC holandès (art. 6:102).

¹¹ Carlos GÓMEZ LIGÜERRE. “Solidaridad y derecho de daños. Los límites de la responsabilidad co-lectiva”. Ed. Thomson-Civitas. 2007, pág. 202. A les pàgines 193 i 194 de l’esmentada obra, es recullen diferents casos que exemplifiquen les distorsions que pot arribar a provocar una regla de responsabilitat solidària: un d’ells és el cas Wood v. Walt Disney Co, resolt pel Tribunal de Florida (EUA) l’any 1987: la demandant Aloysia Wood va patir danys personals a un dels parcs d’atraccions que Walt Disney Corporation gestiona a l’estat de Florida: la Sra. Wood participava en una atracció de cotxes de xoc quan va ser envestida pel seu marit, Daniel Wood, que, com ella, conduïa un dels cotxes de xoc; en el procés judicial es van declarar les següents responsabilitats: 1ª. al marit li corresponia el 85% del dany, atès que es va dirigir contra la seva esposa a una velocitat excessiva i sense adonar-se de la posició que el cotxe de la seva muller ocupava a la pista; 2ª. a la Sra. Wood el 14%, atès que no es va assegurar segons les instruccions de l’atracció i 3ª. l’1% restant corresponia al titular de l’atracció Walt Disney Corporation, atès que els seus empleats no van controlar de manera eficaç els comportaments de marit i muller a la pista. Tothom va ser condemnat a respondre solidàriament per l’import total de 75.000 \$ (import que es va considerar que quantificava els danys soferts per la víctima). D’aquests 75.000 \$, el 14 % havia d’assumir-lo la víctima, però el 86% restant (64.500 \$), atès que Daniel Wood era insolvent, va ser exigit per la Sra. Wood, íntegrament, a Walt Disney Corporation (és a dir, a la seva asseguradora). D’aquesta manera, qui per Sentència Judicial ferma va causar la menor part del dany, va haver d’assumir el pagament de la quasi total indemnització i el risc d’insolvència del co-responsable.

¹² Art. 132 RD Legislatiu 1/2007, sobre responsabilitat de productes, art. 162,1º del mateix cos legal (RD Legislatiu 1/2007), referit als viatges combinats, art. 61,2º Llei 7/1996, d’Ordenació del Comerç Minorista art. 52 Llei 25/1964, de 29 d’abril, sobre Energia Nuclear,

- b) existeix una condemna judicial *in solidum*, (denominada també solidaritat impròpia) declarada mitjançant Sentència ferma.

Finalment, cito dos precedents legislatius recents que ens permeten pensar que el legislador espanyol està modificant (influenciat, sens dubte, per altres països de la UE) en alguns casos, la norma general de la solidaritat per la de la mancomunitat:

1. En un tema tan delicat com és la RC Mediambiental, la Llei no accepta la presumpció de solidaritat (que abans sí acceptava) sinó que declara la responsabilitat com a mancomunada, en l'art. 11 de la Llei 26/2007, de Responsabilitat Mediambiental, que afirma: "Pluralitat de responsables d'un mateix dany. En els supòsits en els quals existeixi una pluralitat d'operadors i es provi la seva participació en la causació del dany o de l'amenaça imminent de causar-ho, la responsabilitat serà mancomunada, tret que per llei especial que resulti aplicable es disposi una altra cosa"¹³.
2. L'art. 11,1º de la Llei 19/1988, d'Auditoria de Comptes, deia que els auditors de comptes responien directa i solidàriament enfront de les empreses o entitats auditades i enfront de tercers, pels danys i perjudicis que es derivessin del no-compliment de les seves obligacions, però la reforma operada per la Llei 12/2010, de 30 de juny, ha modificat la situació.

E. 10:401. Reducció de la indemnització.

Podria constituir una forma d'afavorir al deutor (causant del dany condemnat en Sentència judicial), perquè si aquell fora "a millor fortuna", (segons terminologia de l'antiga LEC), en base en aquest article, s'hauria reduït la condemna i la Sentència, (amb condemna pecuniària "reduïda") ja s'hauria executat íntegrament, però de manera insuficient per rescabalar a la víctima.

art. 33,5 Llei 1/1970, de 4 d'abril, de Caça, art. 123,1º de la Llei 48/1960, de 21 de juliol, sobre Navegació Aèria, art. 37,3º de la Llei 4/1989, de 27 de març, de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestre, art. 52,2º Llei 21/2003, de 7 de juliol, de Seguretat Aèria, art. 70,2º Llei 43/2003, de 21 de novembre, de Muntanyes, art. 78,1º Llei 11/1986, de 20 de març, de Patents d'Invenció i Models d'Utilitat, art. 65,2º de la Llei 14/1966, de 18 març, de Premsa e Impremta, art. 32,2º Llei 10/1998, de 21 d'abril, de Residus i art. 17,3º, 5º i 7º de la Llei 38/1999, de 5 de novembre, d'Ordenació de l'Edificació.

¹³ L'esmentada Llei només accepta la solidaritat com no podia ser d'altra manera: en matèria de pagament de l'obligació pecuniària: art. 13,1 de la Llei 26/2007 de Responsabilitat Mediambiental "*Serán responsables solidaris del pagament de les obligacions pecuniàries que resultin d'aquesta llei els subjectes als que es refereix l'article 42.2 de la Llei 58/2003, de 17 de desembre, General Tributària*"

